

Nr 135.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1952/53 till avlöningar vid landsmålsarkiven jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln (punkt 145, s. 186—188 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1952) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53, dels ock till Landsmålsarkiven: Avlöningar för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 228 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmbäck m. fl.* (I: 196) och den andra inom andra kammaren av herr *Ståhl m. fl.* (II: 168), i vilka hemställts, att riksdagen ville besluta att från och med budgetåret 1952/53 vid landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala skall inrättas en förste arkivarie-tjänst i lönegrad Ce 29 för arkivarien vid arkivet filosofie doktorn Folke Hedblom och att dennes nuvarande befattning i lönegrad Ce 26 tills vidare skall indragas.

Kungl. Maj:ts förslag innebär främst de lönegradsuppflyttningar, som stå i samband med löneregleringen för biträdespersonal.

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har bland annat föreslagit inrättande av en ordinarie arkivarietjänst i 29 lönegraden, vars innehavare skulle vara föreståndare för arkivets grammofonavdelning. Å denna befattning skulle placeras nuvarande arkivarien vid arkivet Folke Hedblom. Samtidigt skulle den av honom innehavda arkivarietjänsten i 26 lönegraden tills vidare vakanssättas. *Universitetskanslern* har förordat, att en ny förste arkivarietjänst i lönegraden Ce 29 inrättas för arkivarien Hedblom samtidigt som en arkivarietjänst i lönegraden Ce 26 indragas.

Departementschejen har icke ansett sig nu kunna tillstyrka inrättandet av den ifrågasatta nya förste arkivarietjänsten.

Till stöd för det i *motionerna I: 196* och *II: 168* framställda yrkandet har anförts bland annat följande.

Landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har under de senaste fem åren utvecklat en livlig verksamhet för att med moderna grammofon- och magnetofonapparater åstadkomma ett skivarkiv med representativa språkprov och sammanhängande texter av Sveriges gamla, nu i upplösning stadda folkmål. Upptagningarna ha bedrivits i nära samarbete med motsvarande institutioner i Lund och Göteborg. Med den enligt riksdagens beslut 1945 till arkivets förfogande stående upptagningsbilen ha mycket vidsträckt resor företagits i svenska landskap och systematiska upptagningar ägt rum. Ett synnerligen omfattande och representativt material har redan insamlats, och skivsamlingen, som nu uppgår till över 4 000 originalskivor, till stor del intalade av personer som redan gått ur tiden, väntas ytterligare komma att öka vid fortsatt planmässig genomgång av de olika landskapen. För upptagningarna utväljas i bygderna de bästa möjliga sagesmännen genom särskilda anvisningar av betrodda personer på platsen. Språkvetenskapen och i synnerhet vårt lands dialektforskning har med dessa skivor tillförts — och tillföres alltjämt — ett rikt och synnerligen värdefullt material, men även folkminnesforskning och kulturhistorisk forskning i vidare mening få här talade urkunder till sitt förfogande, som kunna ge sällsynt levande och genuina bilder av det gamla folklivet i svenska bygder. Upptagningarna ha också omfattats med stort intresse från ortsbefolkningens och hembygdsrörelsernas sida i de bygder i vilka de hittills företagits.

Som ledare för dessa upptagningar har sedan många år tjänstgjort arkivarien vid landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala filosofie doktorn Folke Hedblom. Både tekniskt och vetenskapligt har han en förfarenhet och lämplighet på området, som för närvarande icke torde finnas hos någon annan svensk dialekt- och folktraditionsforskare. Det är också till största delen hans förtjänst, att skivarkivet i Uppsala nått den omfattning och representativitet det redan nu äger. Men det är också klart, att ett dylikt skivarkiv kräver ständig sakkunnig vård och komplettering. I synnerhet måste nödig konservering ägnas de dyrbara originalskivorna som bestå av aluminiumplattor, överdragna med acetatlack, och som oftast äro intalade av mycket ålderstigna personer, vilka något eller några år efter inspelningen avlidit eller blivit urståndssatta att med ord uttrycka sina tankar. Hela den vetenskapliga bearbetningen av materialet är ju också en sak, som inte kan ställas på framtiden. Texterna måste skrivas ut och innehålllet göras tillgängligt för forskningen. På grund av doktor Hedbloms övriga arbetsuppgifter som arkivarie vid arkivet har han icke kunnat ägna sig kontinuerligt åt skivarkivets skötsel och utredigering av skivornas innehåll, utan han har hittills huvudsakligen kunnat stå till förfogande endast för själva upptagningarna under sommarhalvåret. Landsmåls- och folkminnesarkivets styrelse har därför ansett det synnerligen angeläget, att — med tanke på det ofantliga värde som ligger i skivarkivet och med tanke jämväl på att för framtiden försäkra sig om Hedbloms kapacitet — en särskild befattning i avdelningsföreståndares ställning inrättades vid arkivet för Hedblom. Denne skulle som förste arkivarie vara ledare av arkivets omfattande grammofonverksamhet och ha ansvaret för dess grammofonarkiv.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala hemställt om inrättandet av

en ordinarie förste arkivariebefattning i 29 lönegraden, vars innehavare skulle vara föreståndare för arkivets grammofonavdelning. Å denna befattning skulle placeras arkivarien vid arkivet Folke Hedblom. Kanslern för rikets universitet har förordat att en ny förste arkivariebefattning i Ce 29 skulle inrättas för Hedblom samtidigt som den nu av Hedblom innehavda arkivarietjänsten i Ce 26 skulle indragas. Departementschefen har icke funnit sig böra nu biträda de i ämnet gjorda framställningarna.

Det i motionerna I:196 och II:168 framställda yrkandet överensstämmer i huvudsak med vad kanslern förordat. Utskottet har vid sin prövning av förevarande fråga funnit de skäl, som anförts för beredandet av en högre löneställning för Hedblom bärande. Utskottet tillstyrker därför, att från och med nästa budgetår för Hedblom inrättas en ny förste arkivariebefattning i lönegraden Ce 29. Den av honom nu innehavda arkivariebefattningen bör samtidigt härmed indragas. Utskottet förutsätter, att vid framdeles inträffande ledighet å här ifrågavarande förste arkivarietjänst frågan om tjänstens lämpliga lönegradsplacering upptages till övervägande.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke i övrigt givit utskottet anledning till erinran.

På grund av vad utskottet sålunda ovan förordat bör dels vederbörlig ändring vidtagas i personalförteckningen för landsmålsarkiven, dels ock de i avlöningsstaten för landsmålsarkiven ingående anslagsposterna till avlöningar till icke-ordinarie personal samt till rörligt tillägg ökas med 1 800 respektive 600 kronor till 168 700 respektive 56 300 kronor samt avlöningsanslagets slutsumma utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit höjas med (1 800 + 600 =) 2 400 kronor till (228 000 + 2 400 =) 230 400 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I:196 och II:168,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1952/53, vidtaga den ändring i personalförteckningen för landsmålsarkiven, som för-anledes av vad utskottet anförts;

b) godkänna följande avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-</i> <i>vis</i>	5 400
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	168 700
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	56 300
<u>Summa kronor</u>	230 400

c) till *Landsmålsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1952/53 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 230 400 kronor.

Stockholm den 9 maj 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Iwar Anderson, Näs-gård, Ohlon, fröken Andersson, herrar Leander, Eric Ericson, Pålsson, Näs-ström, Sundelin, Bergh, Hesselbom, Birger Andersson, Edvin Thun och Bergman; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malm-borg i Skövde, Svensson i Grönvik, Andersson i Malmö, Mårtensson i Udde-valla, Wallentheim, Lindholm, Ståhl, Hoppe, Kyling, fröken Elmén, herrar Onsjö, Widén och fröken Nygren.
